

СЕКЦІЯ 1 ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 330.338.24.021.8

Гріненко А.Ю.
кандидат економічних наук, доцент,
директор
Товариства з обмеженою відповідальністю «Кліар Енерджі»

ВІД ЕКОНОМІЧНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМ ГЛОБАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

АНОТАЦІЯ

Актуальним підґрунтям дослідження проблеми суверенітету в межах статті є необхідність зосередження уваги на загрозах десоверенізації. Розглядається формат однієї із сценарних схем боротьби проти України. Українська державність за цим сценарієм формально продовжує існувати, але рівень її суверенності продовжує знижуватися. Для повалення, ліквідації суверенітету нині немає необхідності в застосуванні воєнної сили. У процесі дослідження розглядається, зокрема, процес політичної, економічної і фінансової десоверенізації України.

Ключові слова: державний суверенітет, державність, десоверенізація, економічний лад, загрози, інститут, національний суверенітет, суверенітет.

АННОТАЦІЯ

Актуальной основой исследования проблемы суверенитета в рамках представленной статьи является необходимость сосредоточения внимания на угрозах десоверенизации. Рассматривается формат одной из сценарных схем борьбы против Украины. Украинская государственность согласно этому сценарию формально продолжает существовать, но уровень ее суверенности продолжает снижаться. Для свержения, ликвидации суверенитета теперь не нужно использовать военную силу. В процессе исследования рассматривается, в частности, процесс политической, экономической и финансовой десоверенизации.

Ключевые слова: государственственный суверенитет, государственность, десоверенизация, экономический строй, угрозы, институт, национальный суверенитет, суверенитет.

ANNOTATION

The urgent basis for studying the issue of sovereignty in the framework of the present article is the need to focus on the threats of desovereignization. In this case, the format of one of the scenario schemes of struggle against Ukraine is considered. Ukrainian statehood in the given scenario formally continues to exist, but the level of its sovereignty continues to decline. Therefore, there is no need to use military force to overthrow, eliminate sovereignty. In the process of research, in particular, the political, economic and financial aspects of Ukraine's sovereignty are considered.

Key words: state sovereignty, desovereignization, statehood, economic system, threats, institute, national sovereignty, sovereignty.

Постановка проблеми. Від часу проголошення незалежності України та визначення її як позаблокової суверенної держави пройшло чверть віку, але реально Україна так і не стала ні економічно, ні політично, ні територіально незалежною країною. З року в рік Україна почала втрачати економічну незалежність, з одного боку, вийшовши з єдиного економічного

простору СРСР, з іншого – опинившись у лещатах глобалізації з відкритою і незбалансованою економікою.

Тому проблема суверенної і незалежної економіки України вийшла на шлях вибору: поглиблення суверенітету і незалежності країни, в іншому разі – десоверенізація і втрата незалежності. Слабкість економіки України породила політичні і територіальні претензії від сусідніх країн – учорашніх партнерів. Країни, які підписали гарантії територіальної цілісності і недоторканності України, стали агресорами щодо України. Розуміння і дослідження проблеми реального суверенітету особливо актуальне в сучасних умовах, коли проходить розвиток світових інтеграційних процесів і зміщення та рух величезних фінансових потоків між різними країнами, посилюється вплив міжнародних фінансових центрів і інших факторів, поглиблюються кризові явища і з'являються нові проблеми як міжнародного, так і внутрішнього характеру, що суттєво впливає на поглиблення суверенітету країни. Все більш суттєвим стає стирання кордонів національних економік, які знаходяться під потужним впливом світових тенденцій глобальних та інтеграційних процесів. Сьогодні Україна є прикладом зіткнення національних інтересів, насамперед в економіці, за зростання територіально-регіонального протистояння. При цьому в умовах глобальної інтеграції і міжнародної кооперації економічні механізми здійснюють суттєвий вплив на світові процеси і політику окремих країн, вони добиваються контролю над окремими країнами без військових чи явно виражених втручань. Такі «позитивно налаштовані» сусіди, міжнародні економічні та фінансові структури більш мудро і завуальовано проводять політику, не лише нав'язуючи не лише форму господарювання та взаємодії, яка їм вигідна, але й вимагаючи зміни економічних відносин (приватизації, формування ринку землі, відкритості економіки та її переорієнтації тощо), та навіть вимагають внести зміни в структуру державного устрою.

У цих умовах, особливо після останнього саміту в Давосі, все більшого значення набуває економічний суверенітет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи уявлення, що склалися про державний суверенітет, та напрацьовані різними школами визначення цього поняття, не можна не бачити, що загальний сенс і зміст державного суверенітету переважно, незважаючи на значні різночитання в цьому питанні, визначається як економічна та політична незалежність держави. Протягом останніх десятиліть досить багато як вітчизняних, так і зарубіжних учених присвятили достатньо уваги дослідженню проблеми формування та збереження незалежності. У працях таких учених, як Л. Абалкін, В. Конишев, Я. Жаліло, С. Мочерний, В. Геєць, В. Базилевич, Н. Гражевська, О. Ашурков, О. Гаврилюк, Л. Мергалієва, Д. Покришка та ін. аналізуються засоби забезпечення економічного суверенітету в умовах поглиблення інтеграції та глобалізації економіки. Дещо в критичному налаштуванні дослідження суверенітету викладені в працях С. Глазьева та А. Сергуніна. Найбільш вагомий внесок у дослідження економічного суверенітету зроблений С. Мочерним, який розглядає економічний суверенітет «як можливість розширеного відтворення національної економічної системи і передусім прогресу продуктивних сил в інтересах людини, своєчасної адаптації до можливих несприятливих внутрішніх і зовнішніх умов, особливо до умов глобалізації» [1, с. 8].

Багатьма науковцями ставиться знак рівності між незалежністю держави та її економічною безпекою. Тут важливо врахувати співвідношення між категоріями економічного суверенітету та економічної безпеки держави. Ці категорії настільки близькі, що окремими науковцями висловлюється думка про те, що «економічна безпека – це незалежність держави у формуванні і розвитку власної економічної системи» [1, с. 10]. Очевидно, уявити економічну безпеку держави, що не має економічного суверенітету, складно. Звісно, що економічна безпека є інститутом, відмінним від інституту економічного суверенітету. Держава, позбавлена самостійності, змушена підпорядковувати свої економічні інтереси інтересам іншої держави. Поряд із цим більш глибокого і детального дослідження потребують проблеми економічного суверенітету в контексті зростання глобалізації та зовнішніх територіальних політичних загроз.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Однією з невирішених проблем економічного суверенітету є те, що в наукових дослідженнях економічного аналізу політико-економічних форм суверенітету переважають євроцентристські погляди, які опираються на західноєвропейські традиції, де практично ігнорується багатовіковий досвід устремління до незалежності та української суверенності. Отже, метою статті є дослідження можливостей

забезпечення економічного суверенітету в умовах української суверенної державності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Природа економічного суверенітету й економічної безпеки держави витікає з необхідності та можливості самостійного національного розвитку і забезпечення безпеки держави як такої. Проблема державного й економічного суверенітету – одна з найфундаментальніших проблем в економічній науці. Вона виникла тоді, коли виникла сама держава. У різних країнах і в різний час ця проблема поставала знову і знову. І ось сьогодні виникла нагальна необхідність у подальшому поглибленому розробленні проблеми місця і ролі субінституту суверенітету в межах інституту економічної безпеки.

Вирішуючи питання про природу й характер державного суверенітету, не можна не враховувати процес глобалізації та породжувані ним процеси інтеграції національних держав і економічних систем, які здійснюють певний вплив на національну державу, право і, природно, на державний суверенітет. В умовах трансформаційних змін звернення до інституційно-правового аналізу феномену економічного суверенітету пов'язане із розробленням теоретичних і практичних аспектів категорії «суверенна демократія» в її проекції на потреби будівництва нової держави. Економічний суверенітет є однією з першооснов суверенної демократії, важливим вектором розширених трактувань традиційного розуміння суверенітету.

Суверенітет у сучасну епоху являє собою політико-економічну форму виокремлення і самостійності держави як суб'єкта економічних відносин. В категорії «суверенітет» виділяють формальну і фактичну сторони. Перший аспект варто розглядати як своєрідну політико-правову форму державного суверенітету, другий – як матеріальний зміст [2, с. 186].

Все це свідчить про те, що в науковій літературі недостатньо уваги приділяється такому найважливішому виду державного суверенітету, як економічний суверенітет, особливо його інституційному складнику. Актуальним для дослідження залишається і питання взаємозв'язку інститутів економічного суверенітету й економічної незалежності.

Разом із тим володіння певною територією є невід'ємним від власності народу на своє національне багатство, тобто на створені та накопичені працею всього суспільства матеріальні і духовні блага, до яких відносять природні ресурси, рівень освіти громадян, їх виробничий досвід та інтелект, тобто здатність людей оволодівати новими знаннями, інформацією та створювати на їх основі нові види технологій і техніки, товарів та послуг, конкурентоспроможних на світовому ринку [3, с. 87].

Завдяки наявності економічного суверенітету формуються умови для розвитку держави на безпечній основі. В умовах глобалізації питання суверенітету ставиться під новим ку-

том зору, з позиції його свідомого обмеження. З іншого боку, дієюю є й ідея збереження суверенітету в умовах інтеграції. Незалежно від вирішення питання державного суверенітету загалом, з'являється необхідність у збереженні економічного суверенітету в нових умовах світогосподарських відносин.

Разом із поглибленням міжнародного поділу праці створюється середовище, у якому категорії попиту і пропозиції набувають ознак глобальних, тобто фактори розвитку національної економіки все менше пов'язуються з цими категоріями [4, с. 79-80].

Варто взяти до уваги те, що суверенітет полягає у верховенстві держави на своїй території і незалежності в міжнародних відносинах, що означає самостійність держави у здійсненні суверенних економічних прерогатив у відносинах з іншими учасниками глобального господарства [5, с. 113].

Задля нівелювання негативних наслідків процесів глобалізації роль економічної функції національної держави зростає, особливо в частині напрацювання економічної стратегії, яка дає змогу узгоджувати національні інтереси країни з інтересами світового співтовариства. «З окремих держав не знімається відповідальність за формування механізму, який дозволяє адаптуватися до зміни економічних відносин і забезпечувати добробут свого суспільства задля запобігання внутрішнім соціальним конфліктам і дестабілізації ситуації в країні» [6, с. 103].

Серед сучасних шкіл економічної думки інституціонально-еволюційна школа послідовно проводить принцип комплексного підходу до аналізу економічних явищ. Такий підхід передбачає наявність характеристики економічної безпеки як інституту ринкової економіки, щоб, відштовхуючись від нього, розглянути різні аспекти економічної діяльності та її безпеки з позицій інституціоналізму. Тому теоретичне дослідження проблем економічної безпеки варто здійснювати, опираючись на висновки і пропозиції цієї школи.

З цих причин є природним використання системно-інституціонального підходу до дослідження економічної безпеки. І очевидно, що дослідження економічної безпеки як економічного інституту полягає в теоретичному і методологічному обґрунтуванні принципів та механізмів вдосконалення інституціонального середовища економічної безпеки.

Практична реалізація державного суверенітету знаходиться у прямій залежності від рівня реальної забезпеченості державної влади відповідними прерогативами, від повноти і реальності державної влади. Чим вищий рівень повноти та реальності державної влади, тим більш реальної можливості для здійснення державного суверенітету, і навпаки. Зменшення наповнення і реальності державної влади, вихолощення її змісту в практичному плані означає зменшення можливостей для повної реалізації держав-

ного суверенітету, стерилізації його фактичного, матеріального змісту.

Суверенітет і економічна незалежність зовсім не означають згортання економічних зв'язків країн, що розвиваються, їх ізоляцію від світового господарства. Серед наукових поглядів різного періоду виявилися певні відмінності у розумінні проблеми економічної незалежності. Зокрема, Р. Ульяновський звернув увагу на те, що певний розвиток економічних процесів усередині країн після здобуття незалежності і в сфері їх зовнішньоекономічних зв'язків може послабити згубний вплив на їх економіку таких чинників, як однобока структура економіки, прихильність до ринків колишніх метрополій, нееквівалентний обмін. Тобто, на його думку, можна стверджувати, що незалежність можна розглядати як «образ відносної економічної самостійності слаборозвиненої країни в специфічних умовах боротьби двох світових систем» [7, с. 77]. Зрозуміло, що початок 70-х років знаменувався звільненням країн від колоніального гніту, але відсутність на той час національного капіталу не привела до економічної незалежності цих країн від своїх метрополій.

Свого часу проф. Л. Степанов писав, що між подоланням економічної відсталості і зміцненням економічної незалежності немає істотної різниці, оскільки вони є двома сторонами одного і того самого завдання. За його твердженням, саме про це говорив колишній президент Замбії Кенет Каунда: «Так, нам потрібна економічна допомога. Але набагато важливіші для нас справедливі ціни на те, що ми купуємо, і на те, що продаємо. Без цього неможливо розв'язати проблему боргів та встановлення справедливих економічних стосунків» [8, с. 97].

Дуже часто поняття економічного суверенітету держав підміняється в міжнародних документах і літературі поняттям економічної незалежності. При цьому в це поняття вкладається різний зміст. Проте нині найбільш поширеними є два визначення поняття економічної незалежності: з одного боку, як економічної самостійності – досягнення такого рівня соціально-економічного розвитку, такої економічної потужності, які дозволяють державі утвердитися в міжнародних економічних відносинах. У цьому сенсі економічна незалежність є матеріальним забезпеченням суверенного статусу держави, її безпеки і синонімом розглянутого вище поняття економічного суверенітету, тобто суб'єктивним правом держави [9].

Економічний суверенітет як багатоаспектне явище являє собою суверенне право держави розпоряджатися власними матеріальними ресурсами за верховенства держави в економічній сфері та дотримання суверенних прерогатив економічного та політичного змісту у відносинах з іншими державами [10, с. 215].

У низці робіт економістів радянської доби досліджувалися нові чинники, які впливали на

зміну ролі незалежних країн у світовому господарстві: можливість проводити національну зовнішньоекономічну політику; можливість регулювати приплив іноземного капіталу та його діяльність; науково-технічна революція і політика неоколоніалізму, що проводиться імперіалістичними державами та транснаціональними корпораціями [11, с. 104]. Як було відзначено в радянській літературі, ставлення країн, що розвиваються, до іноземного капіталу складалося по-різному залежно від класових сил, що були при владі, стану економіки та інших чинників. При цьому ставлення до іноземного капіталу в одній і тій самій країні часто зазнавало змін. Так, якщо на етапі становлення незалежності Індії виявлялася певна стриманість до іноземного капіталу, то вся перша половина 60-х рр. відмічена прагненням офіційних кіл Індії ширше повернути в країну приватний іноземний капітал.

У роботах радянських економістів неоколоніалізм був представлений як система відносин, у якій постійно виникають нові форми, що використовувалися імперіалістичними силами у процесі свого пристосування до змінних умов міжнародних економічних відносин.

Із здобуттям суверенітету постсоціалістичні країни позбулися ряду цивілізаційних проблем, але отримали більш гострі внутрішні. Україну теж не оминули збройні конфлікти, загострилися соціально-економічні проблеми та виникли протистояння між Сходом і Заходом, що проявилися як у наявності власних «регіональних» героїв, так і в різних рівнях розвитку регіонів. У науковій традиції аналізу політико-економічних форм суверенітету переважають євроцентристські погляди, що сприймають суверенітет тільки як категорію західноєвропейського міжнародного права і модус європейської історії, відверто ігнорують багатовіковий досвід формування української суверенної державності.

Серед основних документів, які засвідчили статус незалежної держави України, були: «Акт проголошення незалежності України» (проголошений Верховною Радою УРСР 24 серпня 1991 р.); «Декларація про державний суверенітет України» (схвалена Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р.); «Декларація прав національностей України» (від 1 листопада 1991 р.) і низка інших. Зокрема, у зверненні Верховної Ради України «До парламентів усіх народів світу» від 5 грудня 1991 р. йдеться про те, що Україна буде демократичну правову державу, метою якої є забезпечення прав і свобод людини, прагне до утвердження в незалежній демократичній Україні високих принципів свободи і гуманізму, соціальної справедливості. До критеріїв суверенності у «Декларації про державний суверенітет України» віднесені такі чинники, як самовизначення українською нацією народовладдя; державної влади; громадянства України; територіального верховенства;

економічної самостійності; зовнішньої і внутрішньої безпеки; екологічної безпеки; культурного розвитку тощо.

Із середини 1990 р. Верховна Рада УРСР робить перші самостійні кроки в економіці. 3 серпня 1990 р. прийнятий Закон «Про економічну самостійність Української РСР», що закріплював право власності народу України на її національне багатство. Цей закон до певної міри продублював окремі розділи «Декларації...» і, зокрема, Статтю 13 Конституції України: «Народ України має виключне право на володіння, користування і розпорядження національним багатством України...» [12].

Розглядаючи суверенітет як первинний, граничний та абсолютний обсяг повноважень влади, варто зауважити, що продуктивні сили переросли національні межі та стають все більш інтернаціональними, при цьому політичні інститути відстають від розвитку економіки, яка давно вийшла за національні межі та вимагає наднаціонального планування. Сучасний розвиток продуктивних сил – одна з найважливіших причин зміни характеру влади і суверенітету. Останній сильно звузився за рахунок міжнародних домовленостей та ще більше у зв'язку з традиціями, що вже склалися, тому одна частина суверенітету переходить до світових організацій, а інша – до наднаціональних регіональних об'єднань. Тому досить актуальними є визначення інституційних форм економічного суверенітету України в контексті геополітичної трансформації та класифікації інституційних суб'єктів політико-економічного забезпечення українського економічного суверенітету.

На думку одного із відомих науковців І.Д. Левіна, «досвід нашої епохи свідчить про те, що політична незалежність, яка опирається на відомий мінімум економічних факторів, створює відносно найкращі умови для боротьби держави за зміцнення своїх економічних позицій, чим, у свою чергу, створюється більш міцна основа і для політичної незалежності, забезпечується більша дія суверенітету» [13, с. 78].

Як відносно самостійне та якісно визначене явище політична влада володіє цілим набором притаманних їй властивостей і характеристик. Серед них можна виділити низку універсальних рис, які об'єднують політичну владу з іншими різновидами соціальної влади – економічної, моральної, правової, інформаційної та ін., а також специфічні риси, властиві винятково їй як політичному явищу.

Відсутність глибокої єдності в Україні політичної та економічної влади привела національну економіку до глибокої фінансової кризи. В умовах постсоціалістичної трансформації продуктувала поглиблюватися економічна криза. Так, якщо за роки Другої світової війни Україна втратила 40% свого економічного потенціалу, то за 8 років реформ, до 2000 р. – понад 70%. Якщо на початку реформ Україна входила

ла в десятку найбільш розвинутих країн світу, то менш як за десять років перейшла далеко за соте місце. ВВП скоротився зі 157,9 млрд. дол. США у 1990 р. до 40,8 млрд. дол. США у 1998 р. Водночас 82% населення опинилося за межею бідності, безробіття разом із прихованим становить 40%, а в науці – 90% [14]. Станом на 1 лютого 2018 р., за даними Державної служби статистики, кількість офіційно безробітних в Україні становить 378,9 тис. чоловік. Відзначено, що середній розмір матеріальної допомоги на одного безробітного – 2483 грн., що становить майже половину мінімальної заробітної плати.

Тому національний економічний суверенітет – потенційна здатність самодостатнього стійкого і безпечного відтворення національної економіки як соціально-економічної цінності, що саморозвивається [15, с. 17].

На наш погляд, головне в понятті «економічний суверенітет» – це можливість самостійно приймати важливі рішення, і насамперед у фінансовій, банківській і валютній сферах. Таким чином, економічний суверенітет є основою, матеріальним забезпеченням суверенітету державного.

До особливих заходів, які забезпечують економічний суверенітет, варто віднести: підвищення ефективності функціонування всієї законодавчої сфери, реформування соціально-економічної сфери, зміцнення демократичних інститутів [16].

За нинішніх умов загострення економічних та політичних відносин навколо України, наростання невирішених внутрішніх проблем посилюється завдання збереження економічного суверенітету. Лише зміцнення економічної незалежності, відновлення роботи стратегічних підприємств може забезпечити зростання конкурентоспроможності та зміцнення економічного суверенітету.

Висновки. Сучасна глобалізація – це об'єктивний процес, який неможливо зупинити, відмінити чи ігнорувати, але є можливість на нього впливати. Сильною буде лише та держава, яка, будучи активним глобальним гравцем, має можливість не лише самостійно приймати економічні рішення, створювати вплив на світові тенденції розвитку, але й розвивати свою культуру і національну самобутність, створити умови для вільного і всебічного розвитку особистості, а для цього необхідно сформувати особливу модель взаємодії із світовим співтовариством на основі національних переваг за забезпечення економічного і національного суверенітету.

У результаті дослідження економічного суверенітету було встановлено, що він повинен збігатися з економічною ідентичністю України. Дослідження економічного суверенітету України об'єктивно вимагає врахування всього комплексу історичних факторів, особливо специфіки господарського ладу України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мочерний С.В. Національний та економічний суверенітет країни / С.В. Мочерний // Економіка України. 2005. № 10. С. 4-13.
2. Марченко М.Н. Государственный суверенитет: проблемы определения понятия и содержания // Правоведение. 2003. № 1. С. 186-196.
3. Економічний суверенітет держави та напрями його правового забезпечення: монографія / [В.К. Мамутов та ін.; за ред. О. Ашуркова]; Ін-т екон.-прав. дослідж. Нац. акад. наук України, Донец. держ. ун-т упр. Донецьк: Юго-Восток, 2012. 405 с.
4. Покришка Д.С. Економічні засади державного суверенітету в глобалізованому світі // Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка // Стратегічні пріоритети. 2011. № 2. С. 73-83.
5. Гаврилук О.В. Глобалізація й суверенітет: економічні критерії та засоби забезпечення / О.В. Гаврилук // Фінанси України. 2011. № 3. С. 112-115.
6. Морозова Л.А. Влияние глобализации на функции государства // Государство и право. 2006. № 6. С. 101-107.
7. Ульяновский Р. Некоторые вопросы борьбы за экономическую независимость в несоциалистических странах. М., 1960.
8. Степанов Л.В. Проблема экономической независимости. О путях развития национальной экономики освободившихся стран М.: Мысль, 1965. 191 с.
9. Великая шахматная доска: [Господство Америки и его геостратегические императивы] / Збигнев Бжезинский. Москва: Издательский дом: «Международные отношения» 2009. 278 с.
10. Блищенко И.П. Понятие экономического суверенитета / И.П. Блищенко, Ж. Дориа // Правоведение. 2000. № 1. С. 200-217.
11. Нуреев Р.М. Постсоветский институционализм. Власть и бизнес / Р.М. Нуреев Монография. Ростов-на Дону: Наука-Пресс, 2006. 512 с.
12. Концепція економічної безпеки України / керівник проекту В.М. Гесць. Національна Академія Наук України; Інститут економічного прогнозування. К.: Логос, 1999. 56 с.
13. Левин И.Д. Суверенитет. Монография. СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. 373 с.
14. Павловський М.А. Наш вибір. Відродження чи руйнація. Науковий аналіз та прогноз / М.А. Павловський. К.: Техніка, 1999. 47 с.
15. Юрьева Н.П. Национальный экономический суверенитет в условиях глобализации: автореф. дис. ... канд. экон. наук. М., 2009.
16. May V. Суверенитет и экономический рост // Коммерсант. 08.11.1990, № 208 (3539).

REFERENCES:

1. Mochernyi, S.V. (2005), National and economic sovereignty of the country / S.V. Mochernyi // Economy of Ukraine. 2005 no. 10. Pp. 4-13.
2. Marchenko, M.N. (2003), State sovereignty: problems of defining the concept and content // Jurisprudence. 2003. no. 1.
3. Economic sovereignty of the state and directions of its legal support: monograph / [V.K. Mamutov and others; for ed. O. Ashurkova]; In-t econ.-rights. research National acad. Sciences of Ukraine, Donetsk state un-ty control. Donetsk: Southeast, 2012. 405 P.
4. Pokryshka, D.S. (2011), The Economic Principles of State Sovereignty in a Globalized World // Ya.A. Zhalilo, D.S. Pokryshka // Strategic Priorities. 2011. № 2, pp. 73-83.

5. Gavrylyuk, O.V. (2011), Globalization and Sovereignty: Economic Criteria and Means of Provision / O.V. Gavrylyuk // *Finances of Ukraine*. – 2011. – no. 3. – Pp. 112-115.
6. Morozova, L. (2006), Impact of globalization on the functions of the state // *State and law*. 2006. no. 6.
7. Ulyanovskiy, R. (1960), Some questions of the struggle for economic independence in socialist countries. M., 1960.
8. Stepanov, L.V. (1965), The problem of economic independence. On the ways of development of the national economy of the liberated countries M.: Mysl, 1965. – 191 P.
9. Great chess board: [America's domination and its geostrategic imperatives] / Zbigniew Brzezinski. – Moscow: Publishing House: «International Relations», 2009. – 278 P.
10. Blishchenko, I.P. (2000), Concept of economic sovereignty of the state / I.P. Blishchenko, J. Doria // *jurisprudence*. 2000. no. 1. – Pp. 200-217.
11. Nureyev, R.M. (2006), Post-soviet institutionalism. Authority and business / R.M. Nureyev monograph. Rostov on Don: the Science Press, 2006. – 512 P.
12. The concept of the economic security of Ukraine / V. Heyets, project manager in the region; National Academy Of Sciences Of Ukraine; Institute of economic forecasting. – K.: Logos, 1999. – 56 P.
13. Levin, I.D. (2003), Sovereignty. Monograph. – SPb.: Legal Center Press, 2003. – 373 P.
14. Pavlovskiy, M. (1999), Our selection. Revival or destruction. Scientific analysis and prediction / M. Pavlovskiy. – K.: Technology, 1999. – 47 P.
15. Yuryeva, N.P. (2009), National economic sovereignty in the context of globalization: auth. abstr.... Master of Economics. Moscow, 2009.
16. Mau, V. (1990), The Sovereignty and economic growth // *Commercial*. 08.11.1990, № 208 (3539).

Hrinenko A.Yu.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Director of the Limited Liability Company "Klmar Energy"*

FROM ECONOMIC SOVEREIGNTY TO ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE THROUGH THE MECHANISM OF GLOBAL INSTITUTIONAL TRANSFORMATIONS

The urgent basis for studying the issue of sovereignty in the framework of the present article is the need to focus on the threats of desovereignization. In this case, the format of one of the scenario schemes of struggle against Ukraine is considered. Ukrainian statehood in the given scenario formally continues to exist but the level of its sovereignty continues to decline.

Historically, the traditional way of eliminating sovereignty was military interference and the overthrow of the existing system of another country and the introduction of its own order, which is subordinated to the interests of another country. In the classical version, it represents the conquest of one state by another. However, over time, technology to clarify the inter-state struggle is complicated. Changes undergo the types and forms of warfare from ideological to direct influence by international groups, states, parties on the structure and system of public administration. Therefore, there is no need to use military force to overthrow, eliminate sovereignty. In the process of research, in particular, the political, economic, and financial aspects of Ukraine's sovereignty are considered.

Ensuring proper sovereignty of the state is possible only with the formation of major economic institutions – firms, markets, and property rights – they are the institutional basis for economic reforms. The study refers specifically to institutions, not to borrowed and enforced organizational and legal forms of economic activity, institutions that provide a strong economy and state sovereignty.

Political independence rests on a certain minimum of economic standards, creates the best conditions for a state to fight for strengthening its own economic positions, which contributes to a more solid foundation and political independence, and not formal but effective sovereignty is ensured.

In the course of the study, it was established that national economic sovereignty is a potential and real ability to the self-sustained reproduction of the national economy as a socio-economic system capable of self-development. Economic sovereignty guarantees independent actions of all state institutions in all spheres of economic life guaranteeing economic security of the state. And as a conclusion, it should be noted that economic sovereignty is the foundation, material and technical basis of national sovereignty.